

KAPITOLU 413**ATT DWAR OPPORTUNITAJIET INDAQS
(PERSUNI B'DIŻABILITÀ)**

10 ta' Frar, 2000

1 ta' Ottubru, 2000

*L-Att I ta' l-2000.***TAQSIMA I****PRELIMINARI**

1. It-titolu fil-qosor ta' dan l-Att hu l-Att dwar **Titulu fil-qosor.**
Opportunitajiet Indaqg għal Persuni b'Diżabilità.

2. F'dan l-Att, kemm-il darba r-rabta tal-kliem ma tehtiegx **Tifsir.**
xort'ohra -

"aġenzija ta' impieg" tfisser kull min jew kull korp li, sew jekk bi hlas sew le, jassisti lil persuni jsibu impieg jew xogħol ieħor jew li jkun jassisti lil prinċipali jsibu impjegati jew haddiema, u tinkludi kull attività mwettqa f'Malta għar-reklutaġġ ta' persuni biex jiġu impjegati f'Malta jew barra minn Malta;

"akkomodazzjoni" tinkludi akkomodazzjoni residenzjali jew kummerċjali, u adattament strutturali jew bidliet f'bini eżistenti;

"awtorità edukattiva" tfisser korp jew persuna li jkunu qed jamministraw istituzzjoni edukattiva;

"diżabilità" tfisser nuqqas fiżiku jew mentali li jillimita b'mod sostanzjali xi attività vitali maġġuri wahda jew iktar minn wahda ta' dik il-persuna;

"età pensjonabbli", għar-rigward ta' persuna, tfisser kull età li matulha din il-persuna jkollha jedd għal pensjoni għal min jirtira skond id-disposizzjonijiet ta' l-Att dwar is-Sigurtà Soċjali;

"età ta' skola obbligatorja", għar-rigward ta' persuna, tfisser l-età meta dik il-persuna tkun suġġetta għad-disposizzjonijiet ta' l-Att dwar l-Edukazzjoni sal-limitu li dawn ikunu jirrelataw għal dik l-età;

"impieg" tfisser impieg b'kuntratt ta' servizz;

"istituzzjoni edukattiva" tfisser kindergarten, skola, kulleġġ, università jew istituzzjoni ohra li fihom jiġu provduti edukazzjoni jew tahriġ;

"Kummissjoni" tfisser il-Kummissjoni Nazzjonali Persuni b'Diżabilità mwaqqfa skond ma hemm fl-artikolu 21 ta' dan l-Att, u tinkludi lil kull uffiċjal tal-Kummissjoni minnha debitament awtorizzat biex jaġixxi f'isimha għal xi għan speċifiku jew kategorija ta' għanijiet taħt dan l-Att;

"kuntratt ta' servizz" tfisser ftehim ta' impieg bejn żewġ persuni, jew bejn persuna u korp ta' persuni, sew bil-miktub, bil-fomm jew mifhum, li bih l-impjegat ikollu obbligu li jagħti servizzi lill-prinċipal għal għadd ta' sigħat stabbiliti, fuq bażi sew ta' *full-time* jew ta' *part-time*, sew temporanja, b'paga, salarju, rimunerazzjoni

bi h̄las jew kull benefiċċju jew privileġġ ieħor hekk kif kollha stabbiliti bla h̄sara għall-jedd li jkollu l-prinċipal li jikkontrolla, jissorvelja, imexxi u jieħu kull għamla ta' azzjoni dixxiplinarja fuq l-impjegat skond kif dak iwettaq dmirijietu;

"membru tal-familja", għar-rigward ta' individwu,

tinkludi -

- (a) il-ġenituri;
- (b) il-mara jew ir-raġel;
- (ċ) l-iben, il-bint, hu jew oħt, li jkollhom tmintax-il sena jew aktar; u
- (d) tutur legali jew kuratur, ta' dak l-individwu;

"Ministru" tfisser il-Ministru responsabbli għall-harsien soċjali u l-iżvilupp ta' dan il-qasam, u tinkludi kull persuna li tkun debitament awtorizzata mill-Ministru msemmi biex taġixxi f'ismu għal għan speċifiku jew kategorija ta' għanijiet taħt dan l-Att;

"nuqqas", fil-kuntest ta' diżabilità, tfisser kull telfien, restrizzjoni jew anormalità ta' funzjoni psikoloġika, fiżjoloġika jew struttura anatomika;

"għajjnuna awżiljarja" tfisser kull mezz palljattiv (li jtaffi) jew terapewtiku, kull għajjnuna prostetika, jew kull mezz ieħor jew għajjnuna oħra li jistgħu jinħtieġu minn persuna b'diżabilità b'mod speċifiku minhabba f'dik id-diżabilità;

"persuna b'diżabilità kwalifikata" tfisser -

- (a) għar-rigward ta' xi impieg bħal dak imsemmi fit-Titolu I tat-Taqsima III ta' dan l-Att, persuna b'diżabilità li jkollha iktar mill-età ta' skola obligatorja iżda li tkun għadha ma laħqitx l-età pensjonabbli, u li, sew jekk ikollha sew jekk ma jkollhiex xi akkomodazzjoni skond it-Titolu msemmi qabel, tkun tista' twettaq il-funzjonijiet essenzjali tal-kariga fl-impieg li jkollha jew li tapplika għaliha jew li jista' jkollha jew li tista' tapplika għaliha; u
- (b) għar-rigward tal-provvediment ta' oġġetti, faċilitajiet jew servizzi kif imsemmi fit-Titolu 4 tat-Taqsima III ta' dan l-Att, persuna b'diżabilità li jkollha l-ħtiġiet ta' eliġibiltà essenzjali għall-provvediment ta' dawk l-oġġetti, faċilitajiet jew servizzi jew sabiex hija tipparteċipa f'dawk il-programmi jew attivitajiet bħalma jistgħu jiġu provduti minn xi persuna jew korp skond it-Taqsima qabel imsemmija ta' dan l-Att.

TAQSIMA II

TIFSIRA TA' DISKRIMINAZZJONI MINHABBA
F'DIŻABILITÀ

3. (1) Persuna tkun qiegħda tiddiskrimina kontra persuna oħra minhabba f'diżabilità f'ċirkostanzi rilevanti għall-għanijiet ta' xi disposizzjoni ta' dan l-Att jekk -

Diskriminazzjoni minhabba f'diżabilità dovuta għal xi trattaament inqas favorevoli.

(a) f'ċirkostanzi li huma simili jew li m'humiex materjalment differenti, hija tittratta jew tipproponi li tittratta persuna b'diżabilità b'mod inqas favorevoli milli tittratta jew kieku tittratta persuna li ma jkollhiex diżabilità bħal dik; jew

(b) hija tittratta jew tipproponi li tittratta persuna b'mod inqas favorevoli minhabba f'xi karatteristika li soltu jkollhom persuni li jkollhom dik id-diżabilità jew karatteristika misthajla li soltu tkun fuq persuni li jkollhom diżabilità bħal dik.

(2) Għall-għanijiet tal-paragrafu (a) tas-subartikolu (1) ta' dan l-artikolu, il-fatt li l-persuna b'diżabilità tista' teħtieġ akkomodazzjoni differenti u, jew, servizzi differenti, m'għandu f'ebda każ jitqies bħala li jkun qed jikkostitwixxi ċirkostanzi li huma materjalment differenti.

4. Persuna tkun qiegħda tiddiskrimina ma' persuna oħra minhabba f'diżabilità jekk dik il-persuna l-oħra tenhtieg li tikkonforma ma' xi htieġa jew kondizzjoni li magħha jikkonformaw jew ikunu jistgħu jikkonformaw il-maġġoranza ta' persuni li ma jkollhomx dik id-diżabilità, u

Diskriminazzjoni minhabba f'diżabilità dovuta għal xi nuqqas ta' konformità ma' xi htieġa jew kondizzjoni.

(a) li ma tkunx raġonevoli fiċ-ċirkostanzi tal-każ; u

(b) li magħha dik il-persuna l-oħra ma tkunx tikkonforma jew ma tkunx tista' tikkonforma.

5. Persuna tkun qiegħda tiddiskrimina ma' persuna oħra minhabba f'diżabilità jekk hija tittratta, jew tipproponi li tittratta, lil dik il-persuna l-oħra b'mod inqas favorevoli milli tittratta jew kieku tittratta lil persuni oħrajn li ma jkollhomx dik id-diżabilità minhabba fil-fatt li dik il-persuna l-oħra tkun akkumpanjata bi jew ikollha għajjnuna awziljarja li tintuża minn dik il-persuna l-oħra jew minhabba f'kull haġa li jkollha x'taqsam ma' dak il-fatt, sew jekk tkun sew jekk ma tkunx il-prattika li tittratta b'mod hekk inqas favorevoli lil xi persuna li tkun akkumpanjata bi jew li jkollha xi għajjnuna awziljarja bħal dik.

Diskriminazzjoni minhabba f'diżabilità dovuta għal kull għajjnuna awziljarja.

6. Persuna tkun qiegħda tiddiskrimina ma' persuna oħra minhabba f'diżabilità jekk hija tittratta, jew tipproponi li tittratta, lil dik il-persuna l-oħra b'mod inqas favorevoli milli tittratta jew kieku tittratta lil persuni oħrajn li ma jkollhomx dik id-diżabilità minhabba fil-fatt li dik il-persuna l-oħra tkun akkumpanjata minn -

Diskriminazzjoni minhabba f'diżabilità dovuta għal xi assistenża.

(a) interpretu; jew

(b) qarrej; jew

(c) assistent; jew

(d) persuna li tiehu hsiebha,

li jipprovdi servizzi ta' interpretazzjoni, qari jew servizzi oħra lil dik il-persuna l-oħra minhabba fid-diżabilità ta' dik il-persuna l-oħra jew minhabba f'kull haġa li jkollha x'taqsam ma' dak il-fatt, sew jekk tkun sew jekk ma tkunx il-prattika li tittratta b'mod inqas favorevoli lil xi persuna li tkun akkumpanjata minn interpretu, qarrej, assistent jew persuna li tiehu hsieb, skond il-każ.

TAQSIMA III

PROJBIZZJONI TA' DISKRIMINAZZJONI MINHABBA F'DIŻABILITÀ

TITOLU I - IMPIEG

7. (1) Ebda prinċipal ma jista jiddiskrimina minhabba f'diżabilità kontra persuna b'diżabilità kwalifikata għar-rigward ta' -

- (a) proċeduri li jkollhom x'jaqsmu ma' applikazzjonijiet għal impieg;
- (b) l-ingaġġ, promozzjoni jew tkeċċija ta' impjegati;
- (ċ) il-kumpens li jingħata lil impjegat;
- (d) tahriġ f'xi okkupazzjoni; u
- (e) kull patt, kondizzjoni u privileġġ ieħor li għandu x'jaqsam ma' impieg.

(2) Għall-għanijiet tas-subartikolu (1) ta' dan l-artikolu u mingħajr preġudizzju għall-ġeneralità tat-Taqsima II ta' dan l-Att, prinċipal jitqies li jkun qed jiddiskrimina minhabba f'diżabilità kontra persuna kif hemm imsemmi, jekk dak il-prinċipal b'mod li mhux raġonevoli -

- (a) jillimita, jissegrega jew jikklassifika lil dik il-persuna b'mod li dan itellef l-opportunitajiet jew il-grad ta' dik il-persuna; jew
- (b) jipparteċipa f'xi kuntratt, jew arrangament ieħor jew relazzjoni oħra, li t-twettiq tagħhom ikollu l-effett li jagħmel lil dik il-persuna suġġetta għal diskriminazzjoni; jew
- (ċ) juża livelli, kriterji jew metodi ta' amministrazzjoni li jkollhom effett kuntarju għall-opportunitajiet, grad jew benefiċċji ta' dik il-persuna; jew
- (d) jonqos milli jipprovdi bdil raġonevoli għad-diżabilità ta' dik il-persuna, hlief jekk il-prinċipal jista' jgħib prova li l-bdil meħtieġ ser jippreġudika b'mod mhux xieraq, it-thaddim tas-sengħa jew tan-negozju li dak il-prinċipal jiġġestixxi; jew
- (e) jiċhad opportunitajiet ta' impieg lil dik il-persuna meta dik iċ-ċaħda tkun fondata fuq il-ħtieġa tal-prinċipal li jipprovdi bdil raġonevoli għad-diżabilità ta' dik il-persuna; jew

- (f) juża livelli ta' kwalifika, provi dwar l-impieg, jew kriterji ta' għażla ohra li jaqtgħu 'l barra jew jistgħu jaqtgħu 'l barra lil xi persuna jew klassi ta' persuni li jkollhom xi diżabilità kemm-il darba l-prinċipal ma jgħibx prova li l-livelli, provi jew kriterji ta' għażla ohra jkunu kwalifika jew hteġa essenzjali għall-kariga li tkun; jew
- (g) jonqos milli jagħżel u jagħmel provi dwar xi impieg bil-mod l-iktar effettiv sabiex jiżgura li, meta ssir il-prova fuq dik il-persuna, u dik il-persuna tinzerta jkollha diżabilità li tnaqqas il-kapaċitajiet tagħha ta' kif thoss, tuża jdejha jew titkellem, ir-riżultati ta' dawk il-provi jkunu jirriflettu b'mod preċiż il-kapaċitajiet jew ix-xehtiet ta' dik il-persuna.

(3) Meta prinċipal jeskludi minn xi impieg jew tkompli ta' impieg lil xi persuna li jkollha l-kwalifiki li tingħata dak l-impieg jew li tkompli f'dak l-impieg jew xort'ohra jillimita l-opportunitajiet, grad jew benefiċċji ta' dik il-persuna minhabba fid-diżabilità ta' persuna ohra li magħha dik il-persuna tkun magħrufa jew suspetta li jkollha relazzjoni jew assoċjazzjoni, dik l-eskluzjoni jew limitazzjoni għandhom, għall-għanijiet ta' dan l-artikolu, jitqiesu bħallikieku kienu diskriminazzjoni minhabba f'diżabilità kontra persuna bħalma hemm imsemmi fis-subartikolu (1) ta' dan l-artikolu.

(4) Għall-għanijiet tal-paragrafu (d) tas-subartikolu (2) ta' dan l-artikolu, il-fatturi li għandhom jitqiesu sabiex jiġi stabbilit jekk tibdil ikunx se jippreġudika b'mod mhux xieraq it-thaddim ta' sengħa jew negozju ġestit mill-prinċipal għandhom ikunu jinkludu;-

- (a) ix-xorta u n-nefqa tat-tibdil;
- (b) ir-riżorsi finanzjarji totali tal-post tax-xogħol involuti fl-għemil tat-tibdil;
- (c) l-għadd ta' impjegati fuq il-post tax-xogħol li jkunu jehteġu tibdil;
- (d) l-effett fuq l-ispejjeż u r-riżorsi u l-impatt li t-tibdil meħtieġ se jkollu fuq it-thaddim tal-post tax-xogħol;
- (e) ir-riżorsi finanzjarji totali tal-prinċipal;
- (f) il-qies totali tan-negozju tal-prinċipal inkluż l-għadd ta' impjegati, u l-għadd u t-tip tal-postijiet tax-xogħol u fejn dawn ikunu jinsabu;
- (g) it-tip ta' kull hidma li jagħmel il-prinċipal, inklużi l-għamla, l-istruttura u l-funzjonijiet ta' dawk li jaħdmu u x-xogħol li jagħmlu; u
- (h) kemm ikunu jistgħu jingħataw flus minn fondi pubbliċi biex itaffu n-nefqa li ssir għal xi tibdil.

(5) Għall-għanijiet ta' dan l-artikolu, il-frazi "jipprovdi tibdil raġonevoli" tinkludi -

- (a) li faċilitajiet eżistenti li jintużaw mill-impjegati jsiru b'mod li jkunu faċilment aċċessibbli għal, u jkunu

jistgħu jintużaw minn persuni li jkollhom diżabilitajiet; u

- (b) ristrutturar ta' impiegi, it-tnedija ta' sistemi ta' xogħol part-time jew skeda ta' xogħol modifikata, it-tqassim mill-ġdid ta' karigi battala, l-akkwist jew il-modifika ta' tagħmir jew mezz, l-aġġustament jew tibdil xieraq ta' eżamijiet jew materjal ta' taħriġ jew policies, il-provvediment ta' qarreja jew interpreti, u l-ghemil ta' kull tibdil ieħor simili għal persuna b'diżabilità.

Eżamijiet mediċi.

8. (1) Salv kif hemm provdut fis-subartikoli (2) u (3) ta' dan l-artikolu, prinċipal m'għandux imexxi jew jesiġi xi eżami mediku jew xort'ohra jtkixxef dwar min japplika għal xi impieg miegħu jew xi impjegat tiegħu dwar jekk min ikun applika jew l-impjegat tiegħu jkunx persuna b'diżabilità jew dwar ix-xorta jew il-gravità ta' dik l-inkapaċità hlief biex jaċċerta ruhu mill-kapaċità li jwettaq ċerti funzjonijiet li jkollhom x'jaqsmu max-xogħol tiegħu jew sabiex jagħraf xi tkun in-nefqa li se jkollu jagħmel fit-tibdiliet li jistgħu jenhtiegu b'riżultat ta' dik id-diżabilità.

(2) Wara li ssir offerta ta' impieg lil min japplika sabiex dan jiġi impjegat u qabel ma dak l-impieg fil-fatt jibda jsehh, prinċipal jista' jipprova għall-ghemil ta' eżami mediku, jew jesiġi li dan isir, jew inkella jagħmel l-offerta ta' dak l-impieg kondizzjonata mir-riżultati ta' dak l-eżami biss jekk kull min japplika għal din l-istess għamla ta' impieg ikunu wkoll sugġetti għal dak l-eżami.

(3) Meta jiġri li fil-fatt isir eżami bħal dak imsemmi fis-subartikolu (1) u (2) ta' dan l-artikolu, kull tagħrif li jinkiseb dwar il-kondizzjoni u l-istorja medika ta' min japplika dwar id-diżabilità li jkollu għandu -

- (a) jinġabar u jibqa' jinżamm fuq formoli separati;
- (b) jinżammu f'files mediċi separati; u
- (c) jitqies bħala notament mediku konfidenzjali.

(4) Minkejja d-disposizzjonijiet tas-subartikolu (3) ta' dan l-artikolu, jekk min japplika jiġi sussegwentement impjegat, ebda haġa m'għandha żżomm lill-prinċipal tiegħu milli jgħarraf, jekk iqis li jkun hekk xieraq, lil

- (a) supervisors u managers fi hdan l-istess stabbiliment dwar kull restrizzjoni meħtieġa fuq ix-xogħol jew id-dmirijiet ta' dik il-persuna li tkun applikat u kull tibdil li jista' jinhtieg u,
- (b) persunal li jagħti l-ewwel għajnuna u jiehu hsieb l-inkolumità ta' l-impjegati dwar kull kura ta' emerġenza li tkun tista' tenhtieg dik il-persuna li tkun applikat minhabba fid-diżabilità tagħha jew dwar kull prekawzjoni speċjali li tista' tkun meħtieġa minhabba f'dik id-diżabilità.

(5) B'żieda mad-disposizzjonijiet tas-subartikolu (1) ta' dan l-artikolu, iżda bla hsara għad-disposizzjonijiet tas-subartikoli (3) u (4) ta' dan l-artikolu, prinċipal jista' jitlob li jsiru eżamijiet mediċi fuq bażi volontarji, inkluż il-ġbir ta' kull storja medika b'mod

volontarju, li jkunu jaghmlu schem minn programm ta' sahha għall-impjegati.

(6) Għall-ghanijiet ta' dan l-artikolu, kull eżami mediku bħalma hemm imsemmi fih għandu jinkludi kull eżami mediku u, jew, psikologiku li jista' jsir fiċ-ċirkostanzi tal-każ.

9. Organizzazzjoni reġistrata skond l-Att dwar l-Impieg u r-Relazzjonijiet Industrijali jew kumitat tat-tmexxija jew membru tal-kumitat tat-tmexxija ta' organizzazzjoni reġistrata bħal dik ma jistgħux jiddiskriminaw kontra - Trade Unions.
Kap. 452.

- (a) persuna, minhabba fid-diżabilità ta' dik il-persuna jew id-diżabilità ta' xi wiehed mill-membri tal-familja ta' dik il-persuna -
 - (i) billi jiċhdu jew jonqsu milli jaċċettaw l-applikazzjoni tagħha għas-shubija; jew
 - (ii) fil-patti jew kondizzjonijiet li bihom dik l-organizzazzjoni tkun lesta li taċċetta l-applikazzjoni tagħha għas-shubija; u, jew
- (b) membru ta' organizzazzjoni reġistrata bħal dik, minhabba fid-diżabilità ta' dak il-membru jew id-diżabilità ta' xi membru tal-familja ta' dak il-membru billi -
 - (i) jiċhadlu l-jedd għal xi benefiċċju provdut mill-organizzazzjoni jew jillimitalu l-jedd tiegħu għal dak il-benefiċċju; jew
 - (ii) inehhilo s-shubija mill-organizzazzjoni; jew jibdillu l-kundizzjonijiet ta' dik is-shubija.

10. (1) Aġenzija ta' l-impieg ma tistax tiddiskrimina kontra persuna minhabba fid-diżabilità tagħha jew id-diżabilità ta' xi wiehed mill-membri tal-familja tagħha - Aġenzija ta' l-impieg.

- (a) billi tiċhad milli tipprovdi lil dik il-persuna xi servizz li l-aġenzija tagħti; jew
- (b) fil-patti jew kondizzjonijiet li l-aġenzija toffri li tipprovdi lil dik il-persuna bis-servizzi tagħha; jew
- (c) fil-mod kif l-aġenzija tipprovdi lil dik il-persuna xi servizz li tagħti.

(2) Għall-iskop ta' dan l-artikolu aġenzija ta' l-impieg ma għandhiex titqies li qed tiddiskrimina kontra persuna minhabba fid-diżabilità tagħha jekk, meta jkun ikkunsidrat it-taħriġ ta' dik il-persuna, il-kwalifiki u l-esperjenza rilevanti għax-xogħol li hija tkun qiegħda tfittex, u l-fatturi rilevanti l-oħra kollha li għandhom raġonevolment jitqiesu, dik il-persuna ma tkunx kapaċi, minhabba fid-diżabilità tagħha, li twettaq il-htigiet neċessarji tax-xogħol li tkun qed tfittex.

TITOLU 2 - EDUKAZZJONI

11. (1) Salv kif provdut fis-subartikoli (2) u (3) ta' dan l-artikolu, awtorità jew istituzzjoni edukattiva ma tistax tiddiskrimina kontra - Edukazzjoni.

- (a) min japplika biex jiddaħħal bhala student minhabba f'xi diżabilità tiegħu jew xi diżabilità ta' xi wiehed mill-membri tal-familja tiegħu -
- (i) billi tiċhadlu jew tonqos milli tilqa' l-applikazzjoni tiegħu għal dak id-dhul, jew
 - (ii) fil-patti jew kondizzjonijiet li bihom dik l-awtorità jew istituzzjoni edukattiva tkun lesta li ddaħħlu bhala student; u, jew,
- (b) student minhabba f'xi diżabilità tiegħu jew xi diżabilità ta' xi wiehed mill-membri tal-familja tiegħu billi -
- (i) tiċhadlu l-jedd għal xi benefiċċju provdut minn dik l-awtorità jew istituzzjoni edukattiva jew tillimitalu l-jedd tiegħu għal dak il-benefiċċju; jew
 - (ii) tkeċċih mill-istituzzjoni edukattiva fejn huwa jkun qiegħed jattendi.

(2) Meta awtorità jew istituzzjoni edukattiva jkunu ġew għal kollox jew primarjament imwaqfa għal studenti li jkollhom xi diżabilità partikolari jew speċifika, dik l-awtorità jew istituzzjoni edukattiva jistgħu jagħmlu restrizzjoni ta' dhul f'dik l-istituzzjoni biss għal persuni li jkollhom dik id-diżabilità partikolari jew speċifika u jiċhdu d-dhul lil persuni oħra li ma jkollhomx dik id-diżabilità partikolari jew speċifika iżda jkollhom diżabilità oħra.

(3) Meta d-dhul ta' persuna b'diżabilità bhala student f'istituzzjoni edukattiva jkun jenhtieg l-ghoti ta' servizzi jew faċilitajiet li ma jkunux mehtiega minn studenti li ma jkollhomx diżabilità, l-awtorità jew istituzzjoni edukattiva involuta tista' tiċhad jew tonqos milli thalli li jsir id-dhul bhala student ta' dik il-persuna f'dik l-istituzzjoni edukattiva jekk dik l-awtorità jew istituzzjoni gġgib prova li d-dhul ta' dik il-persuna f'dik l-istituzzjoni jkun jehntieg servizzi jew faċilitajiet li l-ghoti tagħhom jimponi piż mhux ġustifikat fuq l-istituzzjoni jew awtorità edukattiva involuta.

TITOLU 3 - DHUL

Dhul ġewwa postijiet.

12. (1) Salv kif provdut fis-subartikolu (2) ta' dan l-artikolu, hadd ma jista' jiddiskrimina kontra persuna oħra minhabba fid-diżabilità ta' dik il-persuna l-oħra jew f'diżabilità ta' xi wiehed mill-membri tal-familja ta' dik il-persuna l-oħra -

- (a) billi jiċhad milli jhalli lil dik il-persuna l-oħra milli tidhol ġewwa jew tuża xi post, jew xi faċilitajiet li jkunu jinsabu f'dak il-post, li l-pubbliku jew settur tal-pubbliku jkollhom jedd jew permess biex jidhlu fih jew jużawh (sew bi hlas sew le); jew
- (b) fil-patti jew kondizzjonijiet li bihom dik il-persuna tkun lesta thalli lil dik il-persuna l-oħra li tidhol ġewwa, jew li tuża dak il-post jew dawk il-faċilitajiet; jew
- (c) għar-rigward ta' l-ghoti ta' mezzi ta' dhul f'dak il-post

inkluż kull tibdil meħtieġ f'dak il-post jew faċilitajiet sabiex id-dhul ikun possibbli; jew

- (d) billi jġiegħel lil dik il-persuna l-oħra li titlaq minn dak il-post jew li tieqaf milli tibqa' tuża dawk il-faċilitajiet jew li jagħmel restrizzjonijiet mhux ġustifikati b'kull mod li jkun fuq l-użu tagħhom.

(2) Meta -

- (a) il-post jew faċilitajiet imsemmija qabel f'dan l-artikolu jkunu mfasslin jew mibnija b'tali mod li persuna b'diżabilità ma tkunx tista' tidhol fihom b'mod faċli; u
- (b) it-tibdil li jsir f'dak il-post jew faċilitajiet jimponi piż mhux ġustifikat fuq kull min jista' jkun meħtieġ li jipprovdi dak id-dhul,

ma jkunx kontra l-liġi li dik il-persuna tiddiskrimina kontra persuna b'diżabilità billi tiċhadlu d-dhul ġewwa, jew l-użu ta' xi post jew faċilitajiet bħal dawk imsemmija fil-paragrafu (a) tas-subartikolu (1) ta' dan l-artikolu jew li tiċhad li twettaq xi tibdil f'dak il-post jew faċilitajiet li kieku xort'oħra jagħmlu d-dhul ġewwa dak il-post jew f'dawk il-faċilitajiet possibbli għal persuna b'diżabilità.

TITOLU 4 - GHOTI TA' OĠĠETTI, FAĊILITAJIET JEW SERVIZZI

13. (1) Salv kif provdut fis-subartikolu (3) ta' dan l-artikolu, ebda persuna b'diżabilità kwalifikat m'għandha, minhabba f'diżabilità, tkun eskluża milli tipparteċipa fi jew tiċċaħhad mill-benefiċċji tal-programmi jew attivitajiet ta' xi persuna jew korp għar-rigward ta' l-oġġetti, faċilitajiet jew servizzi li dan l-artikolu japplika għalihom jew li ssir diskriminazzjoni kontrichom minn xi persuna jew korp li jkunu jipprovdu dawn l-oġġetti, faċilitajiet jew servizzi li l-persuna kwalifikata tkun qieghda tfittex li tikseb jew li tuża.

Ghoti ta' oġġetti u servizzi lil persuni b'diżabilità kwalifikata.

(2) Dan l-artikolu japplika għall-ghoti (sew bi hlas sew le) ta' oġġetti, faċilitajiet u servizzi lill-pubbliku jew lil xi settur tal-pubbliku u jinkludi b'mod partikolari, iżda mingħajr preġudizzju għall-ġeneralità ta' dak imsemmi qabel -

- (a) id-dhul ġewwa u l-użu ta' kull post li fih jithallew jidhlu l-membri tal-pubbliku jew settur tal-pubbliku;
- (b) l-ghoti ta' jeddijiet dwar il-proprjetà u d-djar;
- (c) l-akkomodazzjoni f'lukanda, dar ta' alloġġ jew stabbiliment simili;
- (d) faċilitajiet bankarji jew għal assigurazzjoni jew għal ghotjiet, self, kreditu, jew finanzi;
- (e) parteċipazzjoni fi skemi okkupazzjonali u skemi oħra ta' pensjoni;
- (f) faċilitajiet edukattivi;
- (g) faċilitajiet għal divertiment, *sports* jew rikreazzjoni;
- (h) faċilitajiet għal trasport jew ivvjaġġar fuq l-art, bil-

baħar jew bl-ajru;

- (i) is-servizzi ta' xi professjoni jew sengħa, jew ta' xi awtorità lokali jew awtorità oħra pubblika;
- (j) is-sħubija f'assoċjazzjonijiet, *clubs* jew organizzazzjonijiet oħra;
- (k) tgawdija ta' jeddijiet ċiviċi u twettiq ta' dmirijiet ċiviċi; u
- (l) dawk il-faċilitajiet u servizzi oħra li l-Ministru jista' jippreskrivi b'regolamenti li jsiru bis-saħħa ta' dan l-Att.

(3) Id-disposizzjonijiet tas-subartikoli (1) u (2) ta' dan l-artikolu m'għandhomx ikunu japplikaw meta t-tharis ta' dawk id-disposizzjonijiet li jkollhom x'jaqsmu ma' persuna b'diżabilità kwalifikata ma jkunx Prattiku jew inkolumi u ma jkunx jista' jsir Prattiku jew inkolumi permezz ta' bdil raġonevoli fir-regoli, prinċipji ta' eżekuzzjoni jew Prattika, jew bit-tneħħija ta' ostakoli arkitettoniċi, ta' komunikazzjoni jew fit-trasport jew l-ghoti ta' kull għajnuna jew servizzi awżiljarji.

TITOLU 5 - AKKOMODAZZJONI

Akkomodazzjoni.

14. (1) Salv kif provdut fis-subartikoli (2) u (3) ta' dan l-artikolu ebda persuna, sew jekk prinċipal sew jekk aġent, ma għandha tiddiskrimina kontra persuna oħra minhabba fid-diżabilità ta' dik il-persuna l-oħra jew f'diżabilità ta' xi wiehed mill-membri tal-familja ta' dik il-persuna l-oħra -

- (a) billi jiċhad applikazzjoni li ssir minn dik il-persuna l-oħra għall-akkomodazzjoni; jew
- (b) fil-patti jew kondizzjonijiet li bihom tiġi offerta l-akkomodazzjoni lil dik il-persuna l-oħra; jew
- (c) billi tiddiferixxi l-applikazzjoni ta' dik il-persuna l-oħra għall-akkomodazzjoni jew billi tagħti lil dik il-persuna l-oħra ordni ta' preċedenza inqas f'xi lista ta' applikanti għal dik l-akkomodazzjoni; jew
- (d) billi tiċhad id-dhul lil dik il-persuna l-oħra, jew tillimita d-dhul ta' dik il-persuna l-oħra, għal kull benefiċċju li jkollu x'jaqsam ma' akkomodazzjoni okkupata minn dik il-persuna l-oħra; jew
- (e) billi tkeċċi lil dik il-persuna l-oħra minn kull akkomodazzjoni li tkun okkupata minn dik il-persuna l-oħra; jew
- (f) billi tikkondizzjona lil dik il-persuna l-oħra għal xi detriment ieħor f'dak li għandu x'jaqsam ma' l-akkomodazzjoni okkupata minn dik il-persuna l-oħra; jew
- (g) billi tiċhad milli thalli lil dik il-persuna l-oħra li tagħmel bdil raġonevoli f'akkomodazzjoni okkupata minn dik il-persuna l-oħra jekk -
 - (i) dik il-persuna l-oħra tkun qablet li treggà lura l-akkomodazzjoni bi spejjeż tagħha għall-

kondizzjoni li kienet tinsab fiha qabel il-bdil malli hija titlaq mill-akkomodazzjoni, u x-xogħol mehtieġ biex jerġa' jgħib lura l-akkomodazzjoni għall-kondizzjoni li kellha qabel il-bdil ikun fil-fatt prattiku li jsir;

(ii) il-bdil ma jkunx jinvolvi l-bdil ta' postijiet oħra okkupati minn persuni oħra.

(2) Id-disposizzjonijiet tas-subartikolu (1) ta' dan l-artikolu ma japplikawx jekk -

(a) il-persuna li tipprovdi jew tipproponi li tipprovdi l-akkomodazzjoni jew qarib viċin ta' dik il-persuna, tkun toqgħod u tkun bi ħsiebha tkompli toqgħod f'dak il-post; u

(b) l-akkomodazzjoni provduta f'dak il-post ma tkunx abitabbli minn iktar minn erba' persuni.

(3) Id-disposizzjonijiet tas-subartikolu (1) ta' dan l-artikolu ma japplikawx ukoll jekk l-għoti ta' akkomodazzjoni f'postijiet fejn ikunu jenhtieġu servizzi jew faċilitajiet speċjali mill-persuna b'diżabilità jkunu jimponu piż mhux ġustifikat fuq il-persuna li tkun qed tipprovdi jew tipproponi li tipprovdi l-akkomodazzjoni sew bhala prinċipal sew bhala aġent.

TITOLU 6 - EŻENZJONIJIET

15. Ebda haġa taht dan l-Att m'għandha b'xi mod tinftehem bhala li tipprojbixxi xi għamla ta' azzjoni li tista' tittiehed fiċ-ċirkostanzi tal-każ minn xi persuna, awtorità jew istituzzjoni sabiex tiżgura li persuni li jkollhom diżabilità b'xi mod jew ieħor jinghataw -

Diskriminazzjoni
pożitiva.

(a) opportunitajiet indaqs ma' persuni oħra li ma jkollhomx diżabilità; jew

(b) trattament speċjali li jkun konformi mal-htigiet speċjali tagħhom fl-għoti ta' oġġetti, faċilitajiet, servizzi jew opportunitajiet sabiex jiġu sodisfatti dawk il-htigiet speċjali; jew

(c) għotjiet, benefiċċji jew programmi, sew diretti sew indiretti, sabiex jiġu sodisfatti l-htigiet speċjali tagħhom,

bil-għan li dawk il-persuni jiġu integrati ma' persuni oħra li ma jkollhomx diżabilità fi hwejjeġ li jkollhom x'jaqsmu ma' impieg, edukazzjoni, akkomodazzjoni, l-għoti ta' oġġetti, servizzi u faċilitajiet, l-amministrazzjoni ta' liġijiet u l-kapaċità tagħhom li jgħixu hajja indipendenti fi hdan il-komunità kollha kemm hi.

16. (1) Minkejja kull disposizzjoni oħra ta' qabel ta' dan l-Att, persuna ma għandhiex titqies li qed tiddiskrimina kontra persuna oħra minhabba f'diżabilità ta' dik il-persuna l-oħra billi tiċhad milli toffri lil dik il-persuna l-oħra jew billi toffri lil dik il-persuna l-oħra patti jew kondizzjonijiet diskriminatorji għal protezzjoni permezz ta' assigurazzjoni, b'dan illi -

Protezzjoni
permezz ta'
assigurazzjoni.

(i) deċiżjoni bħal dik tkun bażata fuq bażi ta'

taghrif statistiku jew ta' attwarju li jkun raġonevolment rilevanti għal kalkolu tar-riskju li jkun ser jiġi assigurat; u

- (ii) meta dak it-taghrif statistiku jew ta' attwarju ma jkunx disponibbli u ma jkunx jista' jinkiseb raġonevolment, dik id-deċiżjoni tkun waħda raġonevoli wara li jitqiesu l-fatturi kollha rilevanti għal kalkolu tar-riskju li jkun ser jiġi assigurat.

(2) Għal fini ta' dan l-artikolu biss, persuna tista' titlob minghand persuna oħra li titlob polza ta' assigurazzjoni, kull informazzjoni oħra li tkun rilevanti għall-kalkolu tar-riskju li ser ikun assigurat.

Atti maghmula b'awtorità.

17. Ebda haġa maghmula bis-saħħa ta' dan l-Att m'għandha b'xi mod tinftiehem bhala li tipprojbixxi lil xi persuna, awtorità jew istituzzjoni milli thares xi ordni jew deċiżjoni ta' qorti jew tribunal.

Mard infettiv.

18. Ebda haġa f'dan l-Att m'għandha b'xi mod tinftiehem bhala li tipprojbixxi lil xi persuna, awtorità jew istituzzjoni milli tiddiskrimina kontra persuna minhabba fid-diżabilità tagħha jekk -

- (a) dik id-diżabilità tkun tikkonsisti f'marda infettiva jew li tittiehed; u
- (b) id-diskriminazzjoni kif hawn aktar kmieni msemmija titqies mill-awtoritajiet tas-saħħa bhala xi haġa li trid issir ta' bil-fors fl-interess tas-saħħa pubblika.

Eżenzjonijiet għal Filantropija.

19. Id-disposizzjonijiet ta' dan l-Att m'għandhomx jolqtu xi disposizzjoni f'xi att filantropiku li jagħti benefiċċji filantropiċi, jew li jagħmilha possibbli li jingħataw benefiċċji filantropiċi, għal kolloxx jew f'parti minnhom biss, lil persuni b'diżabilità jew b'xi diżabilità partikolari.

TAQSIMA IV

EŻAMI LI JIDDETERMINA X'INHU RAĠONEVOLI

Eżami li jiddetermina x'inhu raġonevoli.

20. (1) Għall-ghanijiet ta' dan l-Att, sabiex jiġi stabbilit x'inhu raġonevoli -

- (a) f'kull bdil fir-regoli, prinċipji ta' eżekuzzjoni jew kull Prattika; jew
- (b) fit-tneħħija ta' ostakoli arkitettoniċi, ta' komunikazzjoni jew ta' trasport; jew
- (c) fl-ghoti ta' kull għajjnuna awżiljarja jew servizzi,

għandu jitqies kemm dawk l-azzjonijiet ikunu jistgħu jitwettqu mingħajr ma jgħibu piż mhux ġustifikat.

(2) Il-fatturi li jitqiesu sabiex jiġi stabbilit jekk dawk l-azzjonijiet jistgħux jitwettqu mingħajr ma jgħibu piż mhux ġustifikat għandhom jinkludu -

- (a) ix-xorta u n-nefqa ta' l-azzjonijiet involuti;

- (b) ir-riżorsi finanzjarji totali tal-persuna, korp, awtorità jew istituzzjoni involuti u l-effett fuq l-ispejjeż u r-riżorsi jew l-impatt ta' dawk l-azzjonijiet fuq il-hidmiet ta' dik il-persuna, korp, awtorità jew istituzzjoni; u
- (ċ) id-disponibilità ta' ghotjiet minn fondi pubbliċi biex minnhom jithallsu l-ispejjeż ta' dawk l-azzjonijiet.

TAQSIMA V

KUMMISSJONI NAZZJONALI PERSUNI B'DIŻABILITÀ

21. (1) Il-Prim Ministru ghandu fuq parir tal-Ministru jahtar Kummissjoni, li tissejjah il-Kummissjoni Nazzjonali Persuni b'Diżabilità (hawnhekk iżjed 'il quddiem imsemmija "il-Kummissjoni") li tkun maghmula minn mhux inqas minn erbatax-il membru. Seba' membri jinhatru minn fost dawk il-persuni li l-Prim Ministru jkun jidhirlu li l-aktar jirrapprezentaw lill-Ministeri responsabbli għall-Affarijiet tal-Familja, il-Harsien Soċjali, ix-Xogħol, is-Sahħa, l-Edukazzjoni, d-Djar u l-Ippjanar Ekonomiku. Seba' membri ohra jinhatru minn fost dawk il-persuni li, fil-fehma tal-Prim Ministru, ikunu l-ahjar jirrapprezentaw organizzazzjonijiet volontarji li jahdmu fil-qasam tad-diżabilità.

Hatra u għamla tal-Kummissjoni Nazzjonali Persuni b'Diżabilità.

(2) Mill-inqas nofs l-ghadd totali tal-membri tal-Kummissjoni għandhom ikunu persuni b'diżabilità jew membri tal-familja ta' persuni b'diżabilità mentali u sa fejn ikun possibbli, għandu jkun hemm rappreżentanza bilanċjata ta' nisa u rġiel.

(3) Il-Prim Ministru għandu jahtar *Chairman* u *Vieċi Chairman* minn fost il-membri tal-Kummissjoni, u wiehed minnhom ikun hu nnifsu persuna b'diżabilità jew membru tal-familja ta' persuna b'diżabilità mentali.

22. Il-Kummissjoni, filwaqt li tagħti attenzjoni speċjali għal bżonnijiet differenti ta' tfal, nisa u rġiel b'diżabilità, għandha -

Funzjonijiet tal-Kummissjoni.

- (a) tidentifika, tistabbilixxi u taġġorna kull prinċipju ta' eżekuzzjoni nazzjonali li sew direttament sew indirettament ikollu x'jaqşam ma' affarijiet ta' diżabilità;
- (b) tidentifika l-htigiet ta' persuni b'diżabilità, tal-familji tagħhom u ta' korpi volontarji li jkunu jahdmu fil-qasam tad-diżabilità u tiegħu dawk il-passi kollha meħtieġa jew tipproponi miżuri xierqa sabiex kemm jista' jkun tipprovdi għal dawk il-htigiet;
- (ċ) tiżgura li kull programm tal-Gvern li jkun jolqot l-affarijiet u l-interessi ta' persuni b'diżabilità, tal-familji tagħhom u ta' korpi volontarji li jkunu jahdmu fil-qasam tad-diżabilità, jitwettaq skond il-prinċipji ta' eżekuzzjoni nazzjonali dwar affarijiet li jkollhom x'jaqsmu mad-diżabilità;
- (d) tiżgura li jkun hemm il-ko-ordinazzjoni meħtieġa bejn id-dipartimenti u aġenziji kollha tal-Gvern fit-twettiq ta' miżuri, servizzi jew inizjattivi li jiġu proposti mill-

- Gvern jew mill-Kummissjoni minn żmien għal żmien;
- (e) iżżomm kuntatt dirett u kontinwu ma' korpi lokali u barranin li jaħdmu fil-qasam tad-diżabilità, u ma' gruppi, aġenziji jew individwi oħra skond il-htieġa;
 - (f) tissorvelja l-ghoti ta' servizzi offruti mill-Gvern jew l-aġenziji tiegħu jew minn kull persuna jew grupp ta' persuni oħra, meta l-klijenti ta' dawk is-servizzi jkun persuni b'diżabilità;
 - (g) taħdem biex titneħħa kull diskriminazzjoni kontra persuni b'diżabilità;
 - (h) twestaq investigazzjonijiet ġenerali bil-għan li tistabbilixxi jekk id-disposizzjonijiet ta' dan l-Att ikunux qegħdin jitharsu;
 - (i) tinvestiga dawk l-ilmenti li jistgħu isirulha dwar xi nuqqas ta' tharis ta' xi disposizzjoni ta' dan l-Att f'xi każ individwali u, meta dan ikun jista' jsir, tikkonċilja għar-rigward ta' dawk l-ilmenti;
 - (j) tidhol fil-mertu ta' kwistjonijiet, u tiddeċiedi dwarhom, meta dawn jiġu lilha riferiti mill-Ministru;
 - (k) tippovdi għajnuna, skond iċ-ċirkostanzi, inkluża għajnuna legali u finanzjarja lil persuni b'diżabilità fil-ksib ta' jeddijietom bis-saħħa ta' dan l-Att;
 - (l) tibqa' tissorvelja t-tħaddim ta' dan l-Att u, meta l-Kummissjoni jkun hekk jidhrilha jew hekk tinhtieġ li tagħmel mill-Ministru, tabbozza u tissottometti lill-Ministru proposti għal emendi fl-Att;
 - (m) teżamina liġijiet, u (meta l-Ministru hekk jitlobha li tagħmel) tippromponi liġijiet, bil-għan li taċċerta jekk il-liġijiet attwali jew proposti jkunux jew jistgħux ikunu inkonsistenti ma' l-għanijiet ta' dan l-Att jew imorru kontrichom, u jwasslu rapport lill-Ministru dwar ir-riżultati ta' kull analiżi simili;
 - (n) tippovdi dawk is-servizzi kollha li jistgħu jinhtieġu jew jintalbu mill-Kummissjoni sabiex din tkun tista' tilhaq l-għanijiet tagħha;
 - (o) tiġbor, tanalizza u tippubblika statistika dwar il-qasam tal-persuni b'diżabilità li, fost hwejjeġ oħra, tkun turi l-livell nazzjonali milhuq fil-politika dwar l-inklużjoni.

Status legali tal-Kummissjoni.

23. (1) Malli l-Prim Ministru jahtar l-ewwel membri, il-Kummissjoni jkollha personalità ġuridika għaliha u r-rappreżentanza legali u ġuridika tagħha tiġi vestita fiċ-*Chairman* jew fil-Viċi *Chairman*, b'dan illi l-Kummissjoni tista' tahtar lil xi membru wiehed jew iktar jew lil xi funzjonarju jew impjegat wiehed jew iktar biex jidhru f'isimha u għaliha f'kull proċediment ġudizzjarju u fuq kull att, kuntratt, ftehim jew dokument ieħor li jkun.

Żmien ta' kariga ta' membri tal-Kummissjoni.

24. (1) Kull membru tal-Kummissjoni jibqa' fil-kariga għal żmien sentejn u jista' jerga' jinhatar fi tmiem dak iz-żmien ta'

kariga.

(2) Il-Prim Ministru jista' jtemm il-hatra ta' membru tal-Kummissjoni jekk ikun sodisfatt li -

- (a) minghajr il-kunsens tal-Kummissjoni, huwa naqas milli jattendi l-laqqhat tal-Kummissjoni matul żmien kontinwu ta' sitt xhur;
- (b) ikun fallut, jew ikun għamel arrangament mal-kredituri tiegħu, jew ikun insolventi jew ikun instab hati ta' xi delitt volontarju kontra l-persuna;
- (c) ma jkunx kapaċi jwettaq dmirijietu;
- (d) jekk, billi jkun membru magħżul minhabba fl-istat rappreżentattiv tiegħu, huwa jtemm milli jibqa' jkollu dak l-istat rappreżentattiv.

25. (1) Il-quorum tal-Kummissjoni jkun ta' hames membri, li wiehed minnhom ikun iċ-*Chairman* jew il-Viċi *Chairman*.

Proċediment u xogħol tal-Kummissjoni.

(2) Il-validità ta' kull proċediment tal-Kummissjoni m'għandhiex tintlaqat b'xi vakanza fost il-membri tal-Kummissjoni jew b'xi difett fil-hatra ta' xi membru.

(3) Id-deċiżjonijiet tal-Kummissjoni jittiehdu b'maġġoranza tal-voti tal-membri preżenti. Iċ-*Chairman* jew, fin-nuqqas tiegħu, il-Viċi *Chairman*, ikollhom ukoll *casting vote*.

(4) Bla ħsara għad-disposizzjonijiet ta' dan l-Att u tar-regolamenti kollha magħmula bis-saħħa tiegħu, il-Kummissjoni tista' tahtar sotto-kummissjonijiet u, b'mod ġenerali, tirregola l-proċedimenti tagħha nnifisha.

26. (1) Il-Kummissjoni għandha tiġi amministrata minn Direttur Eżekuttiv full-time li jokkupa l-kariga b'dawk il-patti u l-kondizzjonijiet li l-Kummissjoni, bi ftehim mal-Ministru, tista' tistabbilixxi. Meta d-Direttur Eżekuttiv ikun uffiċjal pubbliku sekondat minn mal-Gvern, huwa jkollu l-jedd, malli jtemm milli jibqa' sekondat, illi jerga' lura għall-post li kien jokkupa qabel minghajr ma jitlef il-pożizzjoni jew l-anzjanità tiegħu.

Uffiċjali u impjegati tal-Kummissjoni.

(2) Il-Kummissjoni tista' tahtar, wara li tikkonsulta lill-Ministru, dawk l-uffiċjali li jidhrilha li għandu jkollha, skond l-approvazzjoni tal-Ministru għal dak li hu l-għadd u rimunerazzjoni u patti u kondizzjonijiet tas-servizz oħra.

(3) Il-Kummissjoni għandha tittratta bħala kunfidenzjali, id-dokumenti kollha u kull informazzjoni oħra li tkun fil-pussess jew taht il-kontroll tagħha, jew li b'xi mod tiġi għall-attenzjoni tagħha, u li jkunu jikkonċernaw persuni b'diżabilità flimkien ma' kull kwistjoni jew hwejjeġ oħra relatati ma' l-imsemmija persuni b'diżabilità, u l-obbligu tall-kunfidenzjalità hekk imqiegħed fuq il-Kummissjoni għandu jestendi għall-membri kollha tal-Kummissjoni, id-Direttur Eżekuttiv u l-uffiċjali u l-impjegati tal-Kummissjoni.

27. (1) Il-Prim Ministru jista', fuq talba tal-Kummissjoni, minn żmien għal żmien jordna li xi uffiċjal pubbliku jkun allokat għal xogħol mal-Kummissjoni f'dik il-kariga u b'effett minn dik

Allokazzjoni ta' uffiċjali pubbliċi għal xogħol mal-Kummissjoni.

id-data li tista' tiġi speċifikata fl-ordni.

(2) Il-perijodu li matulu ordni kif intqal qabel għandu japplika għal kull uffiċjal speċifikat fih, kemm-il darba l-uffiċjal ma jirtirax mis-servizz pubbliku, jew xort'ohra ma jtemmx qabel milli jzomm kariga, jew kemm-il darba ma tkunx speċifikata fl-ordni data differenti, għandu jtemm malli ssehh xi waħda mill-ġrajjiet li ġejjin, jiġifieri -

- (a) l-aċċettazzjoni minn dak l-uffiċjal ta' offerta ta' trasferiment għas-servizz ta', u impieg permanenti mal-Kummissjoni li ssir skond is-subartikolu (8) ta' dan l-artikolu; jew
- (b) ir-revoka mill-Prim Ministru ta' xi ordni magħmul minnu taht dan l-artikolu dwar dak l-uffiċjal.

(3) Meta ordni dwar xi uffiċjal kif imsemmi qabel ikun revokat mill-Prim Ministru, il-Prim Ministru jista', b'ordni iehor, jalloka lil dak l-uffiċjal biex jagħmel xogħol mal-Kummissjoni, f'dik il-kariga u b'effett minn dik id-data li tista' tkun speċifikata fl-ordni l-iehor, u d-disposizzjonijiet tas-subartikolu (2) ta' dan l-artikolu għandhom japplikaw sakemm idum isehh l-ordni l-iehor dwar dak l-uffiċjal.

(4) Meta uffiċjal pubbliku jkun allokat għal xogħol mal-Kummissjoni skond xi waħda mid-disposizzjonijiet ta' dan l-artikolu, dak l-uffiċjal għandu, matul iż-żmien li fih l-ordni jkollu effett dwaru, ikun taht l-awtorità amministrattiva u l-kontroll tal-Kummissjoni, iżda għandu għall-finijiet u effetti ohra jibqa', u jitqies u jiġi trattat bħala uffiċjal pubbliku.

(5) Bla hsara għall-ġeneralità ta' dak li msemmi qabel, uffiċjal allokat għal xogħol kif ingħad qabel -

- (a) m'għandux matul iż-żmien li dwaru jkun hekk allokat -
 - (i) ikun prekluz milli japplika għal trasferiment għal Dipartiment tal-Gvern skond il-pattijiet u l-kondizzjonijiet ta' servizz annessi mal-hatra tiegħu li kellu mal-Gvern fid-data li fiha jkun ġie allokat għal xogħol; jew
 - (ii) ikun hekk impjegat li r-rimunerazzjoni u l-kondizzjonijiet tas-servizz tiegħu jkunu anqas vantaġġjużi minn daww annessi mal-hatra tiegħu li kellu mal-Gvern fid-data li fiha jkun ġie allokat għal xogħol kif imsemmi qabel jew li kienu jkunu annessi ma' dik il-hatra, matul dak il-perijodu, kieku dak l-uffiċjal ma kienx allokat għal xogħol mal-Kummissjoni; u
- (b) ikollu l-jedd li s-servizz tiegħu mal-Kummissjoni jitqies bħala servizz mal-Gvern għall-fini ta' kull pensjoni, gratifikazzjoni taht Ordinanza dwar il-Pensjonijiet u l-Att dwar il-Pensjonijiet lil Nisa Romol u Tfal Iltima, u ta' kull jedd jew privileġġ iehor li għalih kien ikollu dritt, u suġġett għal kull responsabilità li għaliha kien ikun suġġett, kieku mhux

għall-fatt li hu kien allokat għal xogħol mal-Kummissjoni.

(6) Meta ssir applikazzjoni kif provdut fis-subparagrafu (i) tal-paragrafu (a) tas-subartikolu (5) ta' dan l-artikolu, din għandha tingħata l-istess konsiderazzjoni bħallikeku l-applikant ma kienx allokat għal xogħol mal-Kummissjoni.

(7) Il-Kummissjoni għandha thallas lill-Gvern dawk il-kontribuzzjonijiet li jistgħu minn żmien għal żmien ikunu stabbiliti mill-Ministru responsabbli għall-Finanzi għal kemm jiswew il-pensjonijiet u l-gratifikazzjonijiet dovuti lil uffiċjal allokat għal xogħol mal-Kummissjoni kif imsemmi qabel matul il-perijodu li fih ikun hekk allokat.

(8) Il-Kummissjoni tista', bl-approvazzjoni tal-Prim Ministru, toffri lil kull uffiċjal pubbliku allokat għal xogħol mal-Kummissjoni taht is-subartikolu (2) ta' dan l-artikolu impieg permanenti mal-Kummissjoni b'rimunerazzjoni u b'pattijiet u kondizzjonijiet speċifikati fl-offerta.

(9) Kull uffiċjal pubbliku li jaċċetta impieg permanenti mal-Kummissjoni li jkun offrut lilu taht dan l-artikolu għandu, għall-finijiet kollha, barra dawk ta' l-Ordinanza dwar il-Pensjonijiet u ta' l-Att dwar il-Pensjonijiet lil Nisa Romol u Tfal Iltiema, jitqies li temm milli jkun fis-servizz tal-Gvern u jidhol fis-servizz tal-Kummissjoni b'seħħ mid-data li fiha jkun aċċetta l-offerta jew dik id-data aktar tard miftichma bejnu u l-Kummissjoni; u għall-finijiet ta' l-imsemmi Ordinanza u ta' l-imsemmi Att, servizz mal-Kummissjoni jitqies servizz mal-Gvern skond it-tifsir relattiv:

Kap. 93.

Kap. 58.

Izda għall-għanijiet ta' l-imsemmija Ordinanza dwar il-Pensjonijiet, l-emolumenti pensjonabbli ta' dak l-uffiċjal meta jirtira għandhom jitqiesu li jkunu l-emolumenti pensjonabbli li jithallsu lil xi uffiċjal fis-servizz tal-Gvern fi grad u f'livell inkrementali li jikkorrispondu għall-kariga u livell inkrementali li jkollu l-uffiċjal meta jirtira minn mal-Kummissjoni.

28. Mill-anqas xahrejn qabel tmiem is-sena finanzjarja tagħha, il-Kummissjoni għandha tissottometti lill-Ministru pjan ta' azzjoni (inkluż pjan finanzjarju) li jkun ikopri l-attivitajiet proposti tal-Kummissjoni matul is-sena finanzjarja li tkun tmiss. Jekk dak il-pjan ta' azzjoni u l-pjan finanzjarju jiġu approvati mill-Ministru kif ukoll mill-Ministru tal-Finanzi, dawn isiru l-estimi approvati tal-Kummissjoni.

Iffinanzjar tal-Kummissjoni..

29. (1) Il-Kummissjoni għandha żżomm kontijiet sew tad-dhul u l-hruġ tagħha u għandha thejji u tibgħat lill-Ministru dikjarazzjonijiet li juru l-kontijiet tagħha għal kull sena finanzjarja.

Kontijiet u verifika.

(2) Il-kontijiet tal-Kummissjoni għandhom jiġu vverifikati minn awdatur jew awdituri li jinhatru minnha u li jiġu approvati mill-Ministru:

Izda l-Ministru responsabbli għall-Finanzi jista' jordna li l-kotba u kull dokumentazzjoni ohra tal-Kummissjoni jiġu vverifikati jew spezzjonati mid-Direttur tal-Verifika li għal dan l-għan ikollu s-setgħa li jagħmel kull verifika materjali u verifika ohra, u jista' jtitlob u jakkwista dak it-tagħrif li huwa jista' jqis li jkun xieraq.

(3) Is-sena finanzjarja tal-Kummissjoni tkun ta' tnax-il xahar li jintemmu fil-31 ta' Diċembru, b'dan illi l-ewwel sena finanzjarja tal-Kummissjoni għandha tibda fid-data li fiha dan l-Att jiġi fis-seħh u tispiċċa fil-31 ta' Diċembru tas-sena li tiġi immedjatement wara.

Rapport Annwali.

30. (1) Kemm jista' jkun malajr wara t-tmiem ta' kull sena kalendarja, iżda f'kull każ mhux aktar tard mill-31 ta' Marzu tas-sena li tiġi minnufih wara, il-Kummissjoni għandha tagħmel rapport lill-Ministru dwar l-attivitajiet tagħha matul is-sena, hawn iżjed 'il quddiem imsejjah "Rapport Annwali".

(2) Kull Rapport Annwali għandu jinkludi rapport ġenerali ta' kull żvilupp li jkun seħh matul il-perjodu li jkun jirreferi għalih għar-rigward ta' dawk l-affarijiet li jaqghu fl-ambitu tad-dmirijiet tal-Kummissjoni u għandu jinkludi wkoll l-attivitajiet u inizjattivi meħuda biex jeżaminaw u, jew, jipprovdu għal bżonnijiet ta' tfal, nisa u rġiel b'diżabilità.

(3) Il-Ministru għandu jara, kemm jista' jkun malajr iżda f'ebda każ iktar tard minn xahrejn wara li jasallu minghand il-Kummissjoni, li kopja ta' dak ir-rapport flimkien ma' kopji tal-pjan ta' azzjoni u tal-pjan finanzjarju korrenti tal-Kummissjoni, jitqiegħdu fuq il-Mejda tal-Kamra tad-Deputati.

Eżenzjoni minn taxxa tad-dhul.

31. Il-Kummissjoni tkun eżenti mid-dover li thallas taxxa fuq id-dhul.

TAQSIMA VI

ILMENTI, INVESTIGAZZJONIJIET U TWETTIQ

Ilmenti u investigazzjonijiet.

32. (1) Il-Kummissjoni tista' hi nnifisha tibda investigazzjonijiet dwar kull haġa li tkun tinvolvi att li allegatament jikser xi waħda mid-disposizzjonijiet ta' dan l-Att.

(2) Il-Kummissjoni tista' wkoll tibda investigazzjonijiet wara li tkun irċeviet ilment bil-miktub li jkun jallega li xi persuna tkun għamlet xi att li jikser xi waħda mid-disposizzjonijiet ta' dan l-Att. Dak l-ilment ikun jista' jsir lill-Kummissjoni minn -

(a) kull min iħoss ruhu aggravat b'dak l-att; jew

(b) kull min ikun il-ġenitur, jew kuratur legali jew membru tal-familja ta' persuna b'diżabilità mentali.

(3) Jekk il-Kummissjoni jidhrilha li persuna tkun tixtieq tagħmel ilment bis-saħħa tas-subartikolu (2) ta' dan l-artikolu u li dik il-persuna tkun teħtieġ l-ghajjnuna biex tifformola dak l-ilment bil-fomm u, jew, bil-miktub, ikun id-dmir tal-Kummissjoni li tieħu passi raġonevoli biex ttiprovdi ghajjnuna xierqa lil dik il-persuna.

Proċeduri investigattivi.

33. (1) Għar-rigward ta' investigazzjonijiet ġenerali jew ta' investigazzjonijiet ta' ilmenti li l-Kummissjoni tagħmel, il-Ministru għandu permezz ta' regolamenti jippreskrivi -

(a) il-proċedura li biha l-Kummissjoni tista' gġieghel persuna tagħtiha xi tagħrif kif ikun meħtieġ sabiex isiru l-investigazzjonijiet imsemmija qabel f'dan l-

artikolu, u ż-żmien li fih, il-mod kif u l-ghamla li biha dak it-tagħrif għandu jinghata;

- (b) il-proċeduri li jkollhom jiġu segwiti meta persuna tonqos milli tagħti dak it-tagħrif;
- (ċ) iċ-ċirkostanzi li bihom, wara li jsiru dawk l-investigazzjonijiet imsemmija, il-Kummissjoni tkun tista' tiegħu azzjoni legali xierqa.

(2) Kull regolament li jsir bis-saħħa tas-subartikolu (1) ta' dan l-artikolu għandu jippreskrivi, fil-każ ta' diskriminazzjoni allegata ta' persuna kontra persuna oħra, l-arranġamenti li bihom il-Kummissjoni tista' hi nnifisha tirriferixxi l-kwistjoni lill-Prim' Awla tal-Qorti Ċivili:

Iżda ebda riferiment simili m'għandu jżomm lil xi individwu li jkollu interess legali milli jressaq pretenzjoni ta' diskriminazzjoni bħala l-mertu ta' azzjoni, inkluża azzjoni għad-danni quddiem dik il-Qorti.

34. Meta ssir pretenzjoni minn persuna li jkollha interess legali fi kwistjoni, sew jekk din issir personalment kif ukoll jekk issir permezz tar-rappreżentant legali tiegħu jew tagħha, li xi persuna oħra tkun wettqet xi att illegali ta' diskriminazzjoni kontrich jew kontricha skond kif hemm provdut taht dan l-Att, din għandha tiġi trattata b'azzjoni ċivili l-istess bħalma tiġi trattata kull pretenzjoni oħra għad-danni; u d-danni li jinghataw minhabba f'att illegali ta' diskriminazzjoni jistgħu ukoll jinkludu kumpens għal danni morali sew jekk dawn jinkludu sew ma jinkludux kumpens taht xi kap iehor, sa massimu ta' mitejn lira hekk kif il-qorti tista' tiddikjara.

Proċedimenti
ċivili.

TAQSIMA VII

MIXELLANJI

35. (1) Il-Ministru jista' jagħmel regolamenti b'mod ġenerali sabiex jagħti seħħ lid-disposizzjonijiet ta' dan l-Att, u t-twettiq tiegħu, u b'mod partikolari, iżda mingħajr preġudizzju għall-ġeneralità ta' dak imsemmi qabel -

Regolamenti.

- (a) sabiex jipprovdi dwar kull haġa li tenhtieg jew li tkun awtorizzata b'dan l-Att li tiġi provduta; u, jew,
- (b) għall-eżenzjoni ta' kull persuna, jew kategorija ta' persuni jew korp, minn xi htieġa tat-Taqsima III ta' dan l-Att hekk kif jiġi speċifikat fir-regolamenti msemmija qabel; iżda kull eżenzjoni bħal dik għandha tiġi biss iddikjarata mill-Ministru wara konsultazzjoni mal-Kummissjoni, b'dan illi dik l-eżenzjoni għandha tkun għal perijodu ta' żmien speċifiku li jista' jiġġedded mill-Ministru wara konsultazzjoni mal-Kummissjoni.

(2) Kull regolament magħmul bis-saħħa ta' dan l-artikolu jista' jispeċifika żminijiet ta' eżenzjoni differenti għar-rigward ta' -

- (a) l-ġhoti ta' oġġetti, faċilitajiet jew servizzi differenti;
- (b) persuni jew korpi differenti; jew

(ċ) kategoriji ta' persuni jew korpi differenti.
